

צ'בזטי מוזהר

תנינא

דף מב:

עם

ביאור חברותא
ללימוד בעיון

תורה קה

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת
ובעל מח גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר
(חי"מ שמו שמה)

מב:

ליקוטי

קג קד קה קו קז קח קט

קי קיא קיב קיג קיד

מוהר"ן תנינא

אדם מאד [1]. בוודאי אין צריכין אותה כלל", כ"א בשביל קיום המין לבד :

קח פעם אחד סיפר מענין מעשה בני אדם. ענה ואמר. הלא האדם, בשביל תענוג קטן אחד של רבע שעה, הוא יכול לאבד ולהפסיד כל העוה"ז עם העוה"ב: ואמר בלשון אשכנז בזה הלשון, אה מענטש פון איין תענוגיל וועגינן פון אה פערטיל שעה, קאן ער אן ווערין גאר דעם עולם הזה, מיט דעם עולם הבא :

קט סיפר עמי מענין קבר הבעש"ט זצוק"ל, שטוב מאד להיות שם על קברו [2]. ואמר, כי **צדיקים יירשו ארץ** (תהלים לו) היינו שהצדיקים אמתיים יורשים ארץ ישראל [3]. שזוכים שמקום גניזתם הוא קדוש [2] בקדושת ארץ ישראל ממש [2]. וא"י הוא תיקון גדול לפגם הברית [2]:

קי שמעתי שאיש אחד שאל אותו כיצד הוא הבחירה. השיב לו בפשיטות, שהבחירה היא ביד האדם בפשיטות, אם רוצה עושה, ואם אינו רוצה אינו עושה: ורשמתי זאת, כי הוא דבר"ה נצרך מאד. כי כמה בני אדם נבוכים בזה מאד. מחמת שהם מורגלים במעשיהם ובדרכיהם מנעוריהם מאד. ע"כ נדמה להם שאין להם בחירה ח"ו. ואינם יכולים לשנות מעשיהם. אבל באמת אינו כן, כי בוודאי יש לכל אדם בחירה תמיד, על כל דבר, וכמו שהוא רוצה עושה. והבן הדברים מאד [2]:

קיא אחד שאל אותו בענין הנהגת התקרבות להש"י. וצוה לו ללמוד וכו'. ושאל אותו. הלא איני יכול ללמוד. השיב לו. ע"י תפלה"י יכולין לבא לכל. לכל טוב. לתורה ועבודה ולכל הקדושות ולכל העבודות ולכל המובנות שבכל העולמות :

פעם אחד אמר, אם היו מניחין מת לעוה"ז להתפלל בוודאי ה' מתפלל יפה יפה בכל כחו [2]:

קיב לענין התחזקות לכל יפול האדם בדעתו מחמת ריבוי הפגמים והקלקולים שקלקל ע"י מעשיו ענה ואמר, אם אתה מאמין שיכולין לקלקל, תאמין שיכולין לתקן [2]:

קיג מי שרק מתנוצץ לו הש"י, כשעושה ח"ו אפילו דבר אחד שלא כראוי בשלימות. (לכלומר אעפ"י שאין בזה הדבר שום נידנוד עבירה ח"ו, ולא שום תאוה גמורה בגשמיות, רק שאינו עושה הדבר בתכלית שלמות הקדושה כראוי באמת), ראוי לו שתכלה נפשו לגמרי מעוצם ההרטה והבושה :

קיד פעם אחד דברתי עמו ז"ל. והבנתי שה' הפין מאד לגלות לי איזה דבר מהשגותיו שהשיג, כדרכו תמיד, אך ה' קשה עליו. והלכתי עמו יחד בשתיקה, כי לא דיבר עמי מאומה. אך בתוך זה, יצאו מפיו ילק"ק דיבורים אלו, סע האט אה פנים, או מע מוז זיך פון אה

אקג בשעת התפילה, כל זמן שהאדם שומע עוד אז איזה אדם דהיינו ששומע ומרגיש שעומד עוד אדם ז"א בשעת תפילתו, הוא לא טוב. כי צריך כל אדם בשעת תפילתו שיצייר בדעתו שאין שם אלא אני והש"י לבד [2]. ובמאמר אבא שאול וכו' פ"א רצתי אחר צבי וכו' (בס"י נה), שם מבואר ביטול גדול יותר בשעת התפילה, שמחויב האדם לבטל עצמו כ"כ בשעת התפילה, עד שלא ירגיש אפי' את עצמו כלל בשעת תפילתו, רק את הש"י לבדו. כי אז בשעת התפילה האדם עומד בהיכל המלך וכו' ע"ש מ"ש שם (באות ו) מי הוא הלא ישותו נתבטל ואין כאן אלא המלך בעצמו וכו' ע"ש :

קד היה אוהב מאד את העבודות הפשוטות של סתם בני אדם האנשים הפשוטים הכשרים. וה' אוהב מאד מי שיכול לומר הרבה תחינות ובקשות בתוך הסידורים הגדולים כדרך ההמון עם הכשרים [2]. וה' מזהיר ומוכיח אותנו כמה פעמים לומר זמירות בשבת. וה' מקפיד וכועס מאד על מי שהוא חכם בעיניו ואינו מתאמץ לומר זמירות בשבת ובמוצאי שבת או שאר עבודות פשוטות. כי עיקר היהדות הוא בפשיטות ובתמימות גמור בלי שום חכמות כמבואר אצלינו כבר כמה פעמים [2]. **וגם** הוא בעצמו ז"ל קודם שהגיע לו החולאת הכבד שנסתלק על ידו. קודם לזה, כל ימיו, ה' מזמר זמירות הרבה בכל שבת ושבת ובמוצאי שבת :

קה שמעתי מאחד שהזהיר אותו שישתדל לעיין בתורתו [2]. ויראה לחדש בתורתו איזה דבר. (כאשר הזהיר על זה לכמה וכמה מאנשיו). ואמר לו, אם תזכה לכווין אל תוכן כוונתי בתורתי מה טוב. ואפילו אם לא תוכל לכווין כוונתי. אעפ"כ טוב מאד כשזוכין לחדש איזה דבר בתורה. כי הוא תיקון גדול להרהורים. כי כל הרהורים באין ע"י כח המדמה [2]. וע"י שמחדשין איזה דבר בתורה, שזהו בחי' מדמה מילתא למילתא [8]. עי"ז מתקנין פגם ההרהורים שבאין ע"י המדמה [2]:

גם אנכי בעצמי שמעתי מפיו הק' כמה וכמה פעמים, שהזהיר מאד לחדש בתורה. ואמר שהוא תיקון גדול מאד מאד על העכר. ואמר שאפי' דיבור א' לבד כשזוכין לחדש הוא ג"כ טוב מאד. כי הוא תיקון גדול מאד : **גם** אמר שהוא טובה לנשמת אבותיו שכבר נסתלקו [2]:

קו ראוי להרהר בדברי תורה בשעת זיווג (7). ואעפ"כ יוכל להוליד בנים. אעפ"י שמחשבתו תהי' דבוקה אז בהרהורי תורה. וטוב מאד להרגיל עצמו בכך :

קז פעם אחד דיבר מענין מיאוס והרחקת התאוה הכלליות שהיא תאוות ניאוף. ענה ואמר, הנה אכילה עכ"פ נתוסף להאדם כח והיות על ידי זה [2]. אבל זאת התאוה, הלא אדרבא, היא מפסדת ומזקת החיות מאד, ומתישת"י כחו של

^[1] בתקפא בכוונת ציין רק קג קד קה וכן העתיקו בתורלד ותורלו ורק בתרצו כתב הכל

^[2] בתקפא תרלד ותרלו- א', ומתוצו- אחד (וצ"ע לכאורה צ"ל אחר אבל עיין השתפכות הנפש אות י' שגם כתב אחד (וכן במהדורת פראמפאל שנת תרפ). בלק"ע תפלה פו דילג תיבות אלה)

^[3] עיין תורה ט' אות ג' ע"י דבור אמת עושה מתיבת התפלה תיבת נח ואין לטבול אחיהו בו ונאלץ להטיו כה.

^[4] מוהר"נית בתקפא

^[5] מוהר"נית בתקפא

^[6] עיין חיי מוהר"ן סימן תקכ

^[7] עיין לקוטי עצות ערך תמימות ושיחות הר"ן סימנים ה' טו, יט, לב, נא, קא.

^[8] עיין ככבי אור שיחות וספורים שאל מג הובא בחכמה ותבונה סימן ב' אות טו רבינו שאל את רבי אהרן תלמידו הרב של ברסלב למה לא תחק את קפרי ותעיין בו היטב עד שיעלה על דעתך איזה קשיא ואח"כ תוסיף ותעיין בו עד שתבין ותדע את התיירץ שע"י.

^[9] מוהר"נית בתקפא

^[10] עיין ריש תורה כה צריך לצאת ממדמה לשכל וע"ש בסוף התורה צריך לקרא לצה"ר שם חוש מדמה ועיין ככבי אור חכמה ובינה אות לו שהכוונה למדה שמינית של הסט"א שהתגברה נגד האור של

^[11] צ"ע עיין לעיל תורה רנו

^[12] גם בתורלד- ומתישת, ומתורלו- ומתשת

^[13] עיין ש"ע אור"ח סימן רמ סעיף טו

^[14] בתורלד- ככל (מתוקן בל"ט)

^[15] עיין שיש"ק ח"ב סימן רמא

^[16] מתורלו- אמיתיים

^[17] עיין לק"ה קרחה וכתובת קעקע ג' ד' הובא בביש"ק ח"ג סימן כ'

^[18] מעלת קברי צדיקים בכלל עיין ספר חסידים תנ, תשי, תתשעא. דרשות הר"ן דרוש ח', ספר העיקרים ד' לה, מהרי"ל תענית יח, שם הגדולים מ"ג גדולים ערך א' קצט. וריקנטי שליש אחרון בפרשת וישב ד"ה מכאן תבין ענין גדול, בית אלקים להמב"ט שעת התפלה פ"ה קב וישר פע"א.

^[19] עיין לק"ה חלב ודס ג' ז' מובא בביש"ק ח"א סימן טו שהבעש"ט פעל שקברו יהיה בחי' א"י (וצ"ע לכאורה לפ"ו דווקא קברו ואעפ"כ לומר שם מוהר"ל ממנו לכל קבר של צדיק) ועיין מתוק מדבש על זוהר שלח דף קעז: שקבר משה רבנו קדוש יותר מא"י. ועיין הקדמת בעש"ט עה"ת (מאירת עינים) אות פ' ובמקור מים חיים שם אות כו שהביא דברי רבינו ומוהר"ל אלה בלא מקור אחר. גם ע' לק"ה שלוחין ד' יג. עיין דרשות הר"ן דרוש ח' נפש הצדיק נתן יותר הויה וקיום לעולם

מכל הרוחניות שהיה בביהמ"ק וכו' וגם אחרי מותם מקום קברותיהם וכו' ע"ש.

^[20] עיין לק"ה חובל בחבירו ג' י' מובא בביש"ק ח"ג סימן כג. (ועיין בעש"ט עה"ת ריש פרשת שלח שלימוד תורת הצדיק היא בחי' השתטחות על קברו)

^[21] בתשכס- כי הוא נצרך (ותיבת דבר נמחק)

^[22] ועיין לעיל תורה נד תנינא. ועיין קדושין לו: אם אתה רוצה אתה מושל בו (ועי"ש אלמלא הקב"ה עזרו וכו' ועי"ש מהרש"א דקאי הבא להיטור) עיין סנהדרין יט: פלטי בן לזק התגבר על ילדו הכזה יותר מיוסף האלוי ומנועו כשנעץ מרד ביו למיכל בה שאלו ועל שם זה נקרא פלטיאל שפלטו הקב"ה מעבידה הרי שאנצ"פ שהקב"ה פלטו מעבידה הים נסיון הבחילה שלו כשטוטו גדול עי"ש. ולעיל תורה קל.

^[23] מתוצו- תפילה

^[24] עיין השתפכות הנפש בציוטים מליקוטי עצות אות ג' הובא בביש"ק ח"א תצה

^[25] עיין לק"ה משא ומתן ד' יז הובא בביש"ק ח"ה סימן ו'

^[26] מוהר"נית בתקפא

^[27] מתוצו- הקדוש

מאמר תיקון להרהורים על ידי חדושי תורה

מספה"ק ליקוטי מוהר"ן

זמן ומקום כתיבת התורה
לא

פתיחה

קיצור או עצה מתורה זו לא נמצא לא בקיצור לק"מ ולא בליקוטי עצות, וצ"ע אולי העצה המבואר כאן לתיקון הרהורים ע"י חדושי תורה בעיקר בתורות של רבנו אינה עצה כללית אלא למי בן תורה.

ליקוטי הלכות

אין

שיחות

עד כה עזרני ה' לדבר ולרמוז ולבאר קצת במה שראיתי ושמעתי מדבריהם הקדושים והן אמנם שהלואי שאבין ואדע על כל פנים עשרת אלפים שנה לאחר התחיה דבור אחד מדבריו הנוראים כפי שידע אותו אדמו"ר ז"ל עוד בזה העולם, אבל על כל זה מחמת שאדמו"ר ז"ל בעצמו הזהיר לכמה וכמה שישתדלו לחדש בתורתו (כמוכא בליקוטי תנינא סימן ק"ה ועין שם מה שאמר לאחד בפרוש שאם יזכה לכוון אל תוכן כוננתו בתורתו מזה טוב עין שם), מזה מוכן שהיה לו גם כמה פונות בדבריו הנוראים שגם אנחנו נוכל לידע ולהבין בהם קצת פן נזכה ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תורתו באהבה ובשמחה כרצונו הטוב אמן: (כוכבי אור – ששון ושמחה אות יז)

(קבו) שמעתי מרבנו זכרנו לברכה, שפזזה שמחדישין בתורה, עושין טובה גדולה מאד מאד לאביו ולאמו: (חיי מוהר"ן אות תקסט)

(י) פעם אחת היה משבח את הספר שלו מאד, ואמר שיכולין להיות נעשה בעל תשובה גמור על ידי למוד הספר שלו. והיה חפץ ומשתוקק מאד שיפסו ספרו עוד כמה פעמים ויתפשטו בעולם. ואמר שיהיו בני אדם שילמדו ויתפללו על ידי הספר הזה. ואמר שמי שישב ויעסק בספריו רק בלי קנטור ונצחון, ויסתכל בו באמת אז בודאי יהיו נבקעין אצלו כל גידי קשיות לבבו. (ואמר בזה הלשון, סע וועט אים אלע אדערן טרענען). ואמר שכל אדם צריך להשתדל לקנות הספר שלו. ומי שאין לו במה לקנות וכו' (ימכור כל ספר שיש לו ויקנה הספר שלי, ומי שאין לו ספר למכור וכו')? מכר כר מתחת ראשו ויקנה הספר שלו. ועוד ספר מזה ועין במקום אחר עוד מזה. ואמר שהספר שלו יהיה חשוב מאד, ויבקשוהו ויחפשוהו מאד וידפסו ויחזרו וידפסו כמה וכמה פעמים ויהיה חשוב מאד, רק נכספתי לראות זאת ואהיה אני עומד ומסתכל וכו'. ואמר שהמאמרים שכתב בעצמו גם הלשון לבד הוא מסגל מאד כי הם כללים: (חיי"מ שמוט)

(ט) אמר בהתורה שלי יש עמקות. ועין כמה שגרשם במקום אחר שמה שנכתב בלשונו צריכין לדקדק בו כמו במקרא. כי הוא חוזר בכל פעם בדבריו שגראה לכאורה שפת יתר, והוא בכונה גדולה. וצריכין לדקדק בו מאד כו. ומי שיש לו עינים וישים דעתו ולבו היטב לדברי רבנו זכרנו לברכה יבין מעט מזער מעצם העמקות הנפלא שיש בספריו, אשר לא נמצא דגמתם בשום ספר שיהיה בדבריו עמקות נפלא ונעים כמו בספריו הקדושים: (חיי"מ שמוח)

(ח) פעם אחת היה מזוז את אחד ללמוד את ספרו. ואמר שהוא מצוה גדולה ללמוד ספרו הרבה. ואמר לו שיכולין להיות נעשה בעל מוח גדול על ידי ספרו, כי יש בו שכל גדול ועמקות נפלא מאד על פי פשוטן של דברים. וגם אם יתמידו בספריו יכולין לזכות להיות נעשה איש פשוט באמת, ואז יזכה לראות הפנימיות שיש בספריו הקדושים כי יש בהם פנימיות הרבה מה שאין נראה על פי פשוטו כלל. אשרי הזוכה ללמוד ולהתמיד בהם הרבה: (חיי"מ שמו)

(ז) נשמע מפיו הקדוש שאמר שהספר הקדוש שלו ליקוטי מוהר"ן שיצא בעולם הוא אתחלתא דגאולה. ואמר מאחר שיצא בעולם אני חפץ מאד שילמדו אותו, כי צריכים ללמוד אותו הרבה עד שיהיה שגור בעל פה. כי הוא מלא מוסר והתעוררות גדול מאד להשם יתברך אשר אין ערך אליו וכו' (ומי שעוסק בזה א"צ עוד ספר מוסר אחר). אחר כך אמר בפרוש שהלמוד בחבוריו הקדושים הוא אתחלתא דגאולה במהרה בימינו אמן. ואמר שטוב לקבץ לעצמו שני שעורים ללמוד ספריו הקדושים, שעור אחד פשוט ללמוד במהירות הרבה מאד כדי שיהיה שגור בעל פה, ושעור אחר ללמוד בעיון גדול. כי יש עמקות גדול ונפלא בספריו. ועין במקום אחר (שיחות הר"ן קלא קץ רצט-ריא) מזה מענין עצם העמקות הגדול שיש בתורתו הקדושה והנוראה מאד עד אין סוף ואין תכלית: (חיי"מ שמו)

(יט) ואמר רבנו זכרנו לברכה בפרוש שבכל שיחה ושיחה משיח ומדבר עמנו יכולים להיות על ידה איש פשוט, ואפלו צדיק גמור כל ימי חייו כמו שאני רוצה (אזוי וויא איה מיין איין גוטער ייוד) אם ירצה לילך עמה לקיים כפי שיחתו הקדושה. ומי שזכה לשמע שיחתו הקדושה מפיו הקדוש הוא יודע זאת באמת ובבטחה. וגם אפלו עכשו בשלומדין דבריו הקדושים יש להם גם כן כוח גדול לעורר להשם יתברך לזכות לדרכי ה' באמת, למי שישם לבו היטב לדבריו ולשיחותיו הקדושים הנאמרים בזה הספר, ובשאר ספריו הקדושים. כי כל שיחה שלו היא התעוררות נפלא ונורא מאד ודרך ישרה ונכונה מאד לעבודת השם יתברך לכל אחד לפי מדרגתו. והיה באיזה מדרגה שיהיה. אפלו מי שהוא במדרגה עליונה מאד יכול לקבל

דרך ישרה ועצות נפלאות מכל שיחה ושיחה שלו. וכן להפך מי שהוא בתכלית מדרגה התחתונה חס ושלום באיזה מקום שהוא, יכול לקבל דרך ישרה ועצות נכונות מכל שיחה ושיחה שלו למלט נפשו מני שחת, ולשוב אל השם באמת אם ישם לבו לדבריו היטב, ויקים אותם באמת ובתמימות בלי שום חקמות. אשרי מי שיאחז בהם: (חי"מ שנח)

פרפראות לחכמה אות יד – תורה ו – גם דיבר אחר שבת מהתורה הנ"ל שמדברת שם מענין משה ויהושע ואוהל מועד שהם בחינת נקודה העליונה ונקודה התחתונה וא"ו שבאמצע האלף וכו', ואז אמר לי בזה הלשון שבכל מקום שמתוועדים יחד רבי ותלמיד נעשה בחינה זאת בחינת משה ויהושע ואוהל מועד וכו' ואחר כך בהיותי במעדועדיווקע אצלו דיבר עמי אחר פורים מענין הגימל מצוות שנצטוו ישראל בכניסתן לארץ ששייך לזה (כנדפס במקומו) וסיים אז ואמר כי כל ג' מצוות אלו הם בחינת תשובה ושאלתי אותו ז"ל איך הג' מצוות אלו הם בחינת תשובה, ענה ואמר זה תאמר אתה (ראס זאג דוא שוין) ובוזה הלכתי מלפניו ז"ל, ותיכף התחלתי לחשוב בזה ותיכף בדרך הליכתי מביתו לאכסניא שלי הזמין לי השם יתברך בזה חידושים נאים וכתבתי מה שחנני השם יתברך בזה, וזה היה התחלת חינוכי לחדש בתורתו הקדושה שחינך אותי ברחמי ודרכיו הנפלאים, וביום שלאחריו הבאתי לפניו מה שכתבתי והוטב בעיניו, ושחק קצת מחמת שמחה, וענה ואמר תוכל ללמוד אם תהיה מתמיד (דיא וועסט קענין לערנין אז דוא וועסט באגערין) אך אף על פי כן אחר כך הוכרחתי להפסיק מלחדש עד שאלמוד תחלה ספרי הפוסקים הרבה ואחר כך ספרי קבלה וכו', עד שאחר כך צוה לי לחדש ואחר כך צוה לי לכתוב את החידושים שלי כאשר מבואר מזה במקום אחר (וכל זה העתקתי מספר חיי מוהר"ן אשר נכתב בלשון הר"ר נתן ז"ל בעצמו וכל המבואר כאן שאמר לו או שצוה עליו או ששאל אותו הכל הכוונה על הר"ר נתן ז"ל בעצמו):

עד כאן השיחות

קושיות

- א. לחדש בתורתו איזה דבר צ"ע מה הכוונה לחדש? הרי עניין שהיה לא מובן לי ונתבאר הוא חידוש אצלי, וגם כשיש לי קושי במקום אחד ואני מוצא לו תירוץ במקום אחר זה חידוש אצלי, אע"פ שכבר היה כתוב במקום אחר? רבנו אורם שטעם שחדש בתורה הוא אתיקון להרהורים כי הם באים ממדמה פגום והחדש הוא שמדמה מילתא למילתא ומתקן את המדמה. נמצא שרק חידוש שיוצא מדימוי מילתא למילתא הוא החדש שעליו מדבר רבנו כאן. ונמצא מה שאמר לאחד שישתדל לעיין בתורתו הכוונה כדי שיבוא מהעיון גם לדמות מילתא למילתא ולחדש איזה הכנה חדשה.
- ב. לחדש בתורתו איזה דבר צ"ע מה הכוונה לחדש? בדרך כלל חידוש הוא בחי' לידה בחי' להבין דבר מתוך דבר שהוא מגדרי הנוקבא, דהיינו בינה, וזהו להבין דייקא אלא שכדי להבין דבר צריך מדמה מבורר כי רק אחרי שמבין דבר, יכול להבין ממנו עוד דבר, ולחדש דבר חדש.
- ג. ההרהורים באים מהמדמה, וע"כ כשמחדש ע"י דמוי מילתא למילתא הוא תיקון להרהורים – בפשטות טעם שהרהור הוא מהמדמה, כי מדמה פגום רואה במאכל את ההנאה ממנו, במקום את התועלת הסופית לשם שמים, וצ"ע האם נמצא לפ"ז שגם תיקון המדמה ע"י מחדש בתורה הוא דווקא באופן הזה באופן הפוך, דהיינו שגם בדמיונו רואה בכל דבר את המציאות האמיתית דהיינו את התכלית כבוד שמים שאפשר להביא על ידו. נראה שזה כבר התוצאה של מדמה מבורר אבל לבוא לזה הוא ע"י כל דימוי אמיתי בין שני דברים. ואולי בתחילה צריך ללמוד בספרי צדיקים שכבר זכו למדמה מבורר וללמוד מהם לדמות נכון.
- ד. וע"י שמחדשין איזה דבר בתורה, שזהו בחי' מדמה מילתא למילתא וכו' – צ"ע שתחילה דיבר מלחדש בתורתו וכאן מדבר על חידוש בכל דבר תורה וצ"ע באיזה ספרים זה עוזר?
- ה. צ"ע האם העיון בתורה בקושיות על תורה של הצדיק, לא סותר את התמימות שכל כך הרבה דיבר עליה, נראה מי שאין טינה בלבו ומאמין בצדיק באמונה חזקה יכול אעפ"כ להשאר בתמימות, אבל נראה שבאמת ההרגל להקשות על כל דבר קצת מסוכן וצריך להיות עם הרבה התחזקות באמונה.
- ו. ויראה לחדש איזה דבר – צ"ע ראה תורה נד אות ו' ¹ שרבנו מדבר על השונה הלכות שמדמים מילתא למילתא במדמה לא מבורר שבוראים רקיעין דשוא וגורמים לרעב.
- ז. ויראה לחדש איזה דבר – צ"ע יש שיחה ² שרבנו אומר שיש שיש תאוה אצל הגדולים להמציא חדשות

¹ תורה נד אות ו' – וזה הכוונה המדמה, הוא מבקש תמיד כלי לשפן שם, ועל כן הוא מחזיר תמיד לשורות על פי שונה הלכות. ועל כן אם הם מחדשים דבר בתורה, הוא חידוש נאח ומתקבל (בלשון אשכנז גליף). כי הוא בא מבין המדמה, שהוא מדמה מילתא למילתא, אך שחרע שבו הוא יותר מהטוב. ואלו החידושים מיוקם לפרנסה, כי על ידי חידושי תורה נבראים שמים וארץ, כמו שכתוב (ישעיה נ"א): "ולאמר לציון עמי אתה", אל תקרי עמי אלא עמי, מה אגא עבדי שמיא וארעא במלולי וכו' (כמו שכתוב בזהר בהקדמה דף ה). ועל ידי זה באים כל ההשפעות והפירות לעולם, כמו שכתוב (דברים כ"ח): "פתח ה' לך את אוצרו הטוב את השמים וכו'". אך כשהחידושים הם על ידי כח המדמה, אזי נבראין רקיעין דשוא (בזהר שם), ועל ידם בא רעב לעולם. ואף שיש בהם גם כן טוב, שהם דברי תורה, שהם בחינת שבע. אך מחמת שחרע יותר מהטוב, על כן הרע גובר, והטוב נתפסל. בבחינת: "ולא נודע כי באו אל קרננה" (בראשית מ"א), שמתגבר, חס ושלום, בחינת שבע שני הרעב על בחינת שבע שני השבע, שהוא בחינת התגברות הרע על הטוב. עד שאין נכר הטוב מפני הרע, בבחינת: "ולא נודע" וכו' כנ"ל.

² חיי מוהר"ן – אות קצד – גם בעניני התורה הקדושה שמעתי מפיו הקדוש שאינו מסכים על אלו הלומדים והגדולים שרוצים דייקא להמציא חדשות, כגון איזה דין חדש או איזה הנהגה חדשה, וכוונתם אינה על האמת לאמתו רק להמציא חדשות. ואמר שהיא תאוה

ח. חיי מוהר"ן סימן תקכא – כבר נתתי לכם מדמה כשר וטוב ואתם רשאים לחדש בתורה – צ"ע מי זה לכם האם רק לאנ"ש או רק לאנ"ש שלמדו את תורה נד או רק לאנ"ש למדו את תורה נד בעיון או רק לאנ"ש שמעו תורה מפי רבנו בעצמו? מהלשון בביאור הלכותים/ נראה שהכוונה לאנ"ש שהיו אצלו בעיקר למוהר"ן וצ"ע

ט. נתתי לכם מדמה טוב – כיון שאמר זאת בקשר לתורה נד, צ"ע כי שם אומר שע"י לשון הרע נופל למדמה, מה הקשר בין מדמה מלתא למלתא ללשון הרע, דמשמע שלשה"ר הוא שמדמה מלתא למלתא באופן פגום. נראה רוצה לומר כיון שעמך כולם צדיקים, ועיקר לשון הרע הוא שמספר מעשה רע שראה בחברו, ומתוך שמדבר עליו עושה אותו הרבה יותר גדול ממה שהוא ביחס לשאר המדות של אותו אדם, נמצא בדבר אחד מסתיר הרבה טוב, נמצא שדמיונו הפגום גרם לו לעוות את הצדיק שבאותו אדם ולדמות אותו לרשע.

י. ואמר לו, אם תזכה לכווין אל תוכן כוונתי בתורתי מה טוב. ואפילו אם לא תוכל לכווין כוונתי. – צ"ע הרי אמר/י לרבי אהרן הרב של ברסלב שמברך אותו שבעה"ב יבין שיחות חולין שלו, עוד אמר/י שלבד ממוהר"ן אף אחד מתלמידיו אע"פ שהיו גדולים מאד לא הבין את דבריו כראוי. ואיך א"כ יתכן שאנו נבין את דברי התורה שלו ונכווין לכוונתו? נראה שרבנו התכוון לומר לו שבעולם הבא יבין את השיחות חולין עם כל העומק שכיון להם רבנו בעוה"ז.

יא. ואמר לו, אם תזכה לכווין אל תוכן כוונתי בתורתי מה טוב. ואפילו אם לא תוכל לכווין כוונתי. – צ"ע בודאי אין הכוונה לאותו אחד שחידש בתורה כב שצריך לרחם על בשר הגוף להאכילו כהוגן. ברור שזה עוות ממש ממה שכתו במפורש אבל יש עוד הרבה טובים יותר שלא אליהם דיבר רבנו בתורה הזו.

יב. צ"ע מה בכך שמדמה מילתא למילתא ממה נפשך אם זה טעות מה הואיל לתיקון המדמה, ואם זה נכון הרי כבר המדמה מתוקן. יש המון המון מדרגות בברור המדמה וכשמחדש בתורה בזכות התורה זוכה לדמות יותר נכון ממה שמדמה בעניני החול וכך עול המדרגה לדרגה כך נ"ל

יג. ע"י שמחדשין איזה דבר בתורה, שזהו בחי' מדמה מילתא למילתא – ראה סוף תורה נד/י שעל כן אין אדם דן ג"ש מעצמו דהיינו לדמות מלתא למלתא, משמע שאפילו בשום דור לא היה מי שראוי לזה על כן לא הותרו בזה, אלא רק מה שקיבל אותה תורה למשה מסיני. עצם הביאור הזה שגורה שווה נעשית ע"י דימוי מלתא למלתא צ"ע כי לכאורה דין גזרה שווה לא תלוי במדמה אלא לברר אם שתי המילים שמשווה ביניהן הן פנויות שהרי הן בעצמן שוות ממש. (זה לא מדויק כי באמת יש גם ג"ש משתי מילים שקצת שונות ובאמת הגמרא מקשה שם) על כן כנראה דווקא שם שהוא מורכב יותר ונוגע להלכה אסרו וצ"ע.

יד. ואמר שהוא תיקון גדול מאד מאד על העבר. צ"ע איך מועיל תיקון העבר? הרי העבר אין ראה קושית הקהלת יעקב (לרבי צבי מאיר מיאליש) (ערך אשם) איך תועיל תשובה לתקן את העבר וביאר כיון שתשובה למעלה מהזמן וא"כ איך יועיל החידוש הרי הוא לא למעלה מהזמן. נראה שאמנם האדם לא עולה לשם אבל המלאכים והמזיקין שנעשו ע"י המצוות ועברות של האדם עלו למעלה אל העבר אין הנ"ל.

טו. מדמה מלתא למלתא – צ"ע מה זה מדמה? מדמה הוא כח הדמיון ומתבטא בכמה ענינים כגון הזכרון/י והכח לבנות בדמיון מציאות מורכבת חדשה, וכח לדמות דבר מזיק לדבר אחר שכיון שדומה לו גם הוא מזיק. ויש מדמה

אצל הגדולים להמציא חדשות דיקא ולא היה דעתו מסכים על זה כלל, כי אין אנו צריכין להמציא חדשות רק העקר שיהיו פונתו אל האמת לאמתו:

י' ביאור הלכותים תורה נד אות ד'. ששמעתי מאבי ששמע ממוהר"ן ז"ל, שבהמאמר והשגה הזאת [של תורה נד], פקד וצוה עליו אדמו"ר ז"ל מאז והלאה, לחדש בתורתו, ושעל זה סבב בכלל הענין [המבואר שם בסוף תורה נד], אין אדם דן וכו', לדמות מילתא למילתא מעצמו, אלא אם כן קיבלה מרבו וכו'. ואמר אז [מה שמוכח בחיי מוהר"ן, בהשיחה עבודת ה' אות פ"ד (טעות וצ"ל ע"י ובמקומה) (תקכא)], שהמשיך לאנשיו כח המדמה ברור וזך, ועיקר דבריו היו על מוהר"ן ז"ל בעצמו, שהוא שקיבל אז מאתו בירור המדמה, לחדש ולדמות מילתא למילתא, ובלי טעות והיפך חס ושלום. [והוא שיוטב עליו בהכתוב, ביד הנביאים אדמה, במדמה דקדושה]:

י"י ראה חיי מוהר"ן אות שעו – גם אמר להרב דפה ברסלב מורנו הרב אהרן, הלא אני אוהב אותך מאד מאד ואני מברךך הלאי שתנקה בעולם הבא להבין שיחות חולין שלי. וזה היה קדם שהיה בארץ ישראל:

י' ראה חי מוהר"ן אות שעו – (מ) לענין כתיבת ספריו הקדושים שהרבה תורות כתב בעצמו וזכרנו לברכה, וקצת כתבוהו החברים, והשאר כתבתי, אמר שהלשון שלי הוא סמוך להמכון. והוטב בעיניו הלשון שלי, ואמר שאחריו אנכי. הינו לענין צחות הלשון של התורות הלשון שלי היא מעלה מכל הרבה. אפס הלשון שלו בעצמו טוב ומעלה ביותר בודאי, אבל אחר הלשון שלו הוא הלשון שלי שתכף בפדרגה שאחריו נגד הלשון של שאר החברים, כי לא הוטב בעיניו לשונם כלל בכמה אפנים כי על פי רב לא עמדו על המכון כלל. וגם המעט שהבינו לא היו יכולים לכתב על הספר כל אשר הבינו בלבבם, וה' אלקים נתן לי לשון למודים והוטב בעיניו הלשון שלי בעזרת השם יתברך:

י' סוף תורה נד – כלל הענין, הוא מה שאמרו רבותינו, וזכרונם לברכה (פסחים ס"ו, נדה י"ט): אין אדם דן גזרה שנה מעצמו. כי יכול להיות שהוא דן גזרה שנה מעצמו, והוא מכח המדמה. שמדמה מלתא למלתא כנ"ל עין שם. על כן אסור לדון גזרה שנה, הינו לדמות מלתא למלתא, מעצמו. אלא אם כן קבלה מרבו, ורבו מרבו, עד משה רבנו, עליו השלום, מפי הגבורה, כדי להנצל מכח המדמה והבן:

י"י ראה תורה יט בהשמטות – ובין לומר בספר לשומע מפי החכם יש חלוק גדול ביותר, כי ספר הוא רק לזכרון, כמו שכתוב (שמות י"ז): "כתב זאת וזכרון בספר". והזכרון הוא בכח המדמה, כי גם בהמה יש לה זכרון, כמו שאנו רואים, שגם בהמה זוכרת שבמקום זה נשכה כלב והיא בורחת משם. ועל כן אמרו רבותינו, וזכרונם לברכה: 'דברים שבעל פה אי אתה רשאי לאמרם בכתב' (גטין ס:). ויש דברים בגו,

שרבנו כינה את היצה"ר בתורה כה שהוא דמיון שמצייר לו כל דבר בציור ההנאה שיקבל ממנו במקום בציור הכוונה האמיתית לבריאתו. ויש מדמה של חדושי תורה ראה בלק"ה כמעט כולן כיצד מוהר"ן מודמה את העניין המבואר בתורה להרבה עניינים שלא נזכרים בתורה רק בכח המדמה המבורר שהיה לו.

טז. עוד ראה תורה ח' תנינא/י שם מאריך לבאר עד כמה צריך להתקרב לצדיק אמת כי רק על ידו זוכים לברור המדמה שעל ידי זה תיקון האמונה ונבואה ע"ש

הקדמה

בעניין כיצד להתמודד עם הרהורי עבירה ובפרט בתפילה, דיבר רבנו הרבה ראה תורה רלג וסוף תורה עב, וצו וקח ורמב ועוד. וגם על המדמה דיבר בכמה תורות כגון כה ונד וח' תנינא

כאן מדבר על תיקון פגם הרהורי העבירה בעיקר הרהורי זנות, ומבאר שכיון שהם מתעוררים ע"י המדמה על כן התיקון הוא לא בהם בעצמם להתגבר עליהם כמו בתורה רלג שיחשוב מיד מחשבה אחרת, אלא כאן מדבר מתיקון בשרש דהיינו לתקן את סיבת ההרהור, ומבאר שהרהור רע מתחיל מדמיון פגום, דהיינו מהיצה"ר שמעוות את הדמיון לקשור את דמות אשה למעשה התאוה, ועל כן צריך לתקן את המדמה. והעצה כאן היא ע"י עיון בתורה ובעיקר בתורה של רבנו, (ונראה שתורה נד מסוגלת לזה ביותר) ודווקא ע"י שמחדש איזה דבר בתורה דהיינו שמדמה את המבואר בתורה לאיזה מציאות מעשית ומחדש עצה בעבודת ה'.

להבין יסוד העניין נראה לבאר שכח הדמיון הנקרא מדמה הוא לבוש חיצוני לשכל, כי שכל הכונה לידיעת והשגת האמת, והדמיון מלביש את השכל הוא כמו משקפים על העינים, שאפשר על ידם לראות היטב ואפשר על ידם להפך לראות הכל מעוות. וכמו בגשמיות כך ברוחניות, והמשל בזה למאכל טעים אם האדם כשרואה אותו מיד מצטייר בדמיונו ההנאה הגשמית ממנו זה נעשה ע"י מדמה פגום, שהרי זה הפך השכל שאומר שהאוכל הוא רק כדי להתחזק לעבודת ה', ולזה אין שום צורך בהנאת הגרון או הטעם. וכך ממש בראיית אשה.

התיקון להרהורים אומר רבנו כאן שהוא לחדש בתורה, והכוונה דווקא חדוש שהוא ע"י שמדמה מילתא למילתא, ולפי רוב ההזהרות של רבנו במקום אחר כגון בתורה נד כנ"ל ועוד, נראה שהעצה כאן היא לא לכל אחד, אלא לבן תורה שיודע ללמוד וזכה קצת לברור המדמה, ולפי המבואר בחיי מוהר"ן תקכא שרבנו אמר נתתי לכם מדמה כשר וטוב, וכנראה כוונתו היתה ע"י שאמר תורה נד, צ"ע האם לאנ"ש יש יותר ואם הלומדים בעיון תורה נד יש להם יותר דהיינו האם כוונתו היתה לאנ"ש שהיו אצלו או גם לדורות הבאים.

כי באמת זה המקרא "כתב זאת זכרון בספר" הנ"ל נאמר על תורה שבכתב, שצריכים דווקא לכתבה וכל זה שמעתי מפיו הקדוש בעת שכתבתי לפניו תורה הנ"ל, ולא באר ענין זה היטב:

וענין ספר הברית – חלק א מאמר טו נפש חיה – פרק ב – הפנימיות של נפש החי אף הוא נחלק לפנימיות וחיצוניות, חיצוניות של הפנימיות נקרא כח המדמה ופנימיות של הפנימיות נקרא כח המעורר, וכח המדמה זה שהוא חיצוניות הפנימיות הוא גם כן מתחלק לפנימיות וחיצוניות, חיצוניותו נקרא משיג רוצה לומר מה שמשיג ומדמה ההרגש במוח כאלו הוא במוח עצמו ממש בשעת המעשה, כלומר בשעה שהעין רואה ובשעה שהאוזן שומעת וכן שאר המוחשים, אמנם פנימיותו נקרא זוכר, והוא הכח אשר בו יזכור רשימות המוחשים אחר העלמם מקרבת החושים החיצונים כלומר אף בשעה שאין אבר החיצון המיוחד אליו פועל הרגשותו מתדמה לו במוחו כאלו עתה משיג המוחש ההוא וזוכר אותו במתכונתו ושיעורו ממש: ודע איש חכם קורא משכיל שיש בכח המדמה בכללו להרכיב את המוחשים קצתן על קצתן הן בחיצוניותו שהוא בעת השגתו את המוחשים ר"ל בשעה שנשך הדוב את הכבש אז השיג בדמיונו צורת הדוב וכאב הנשיכה הן בזכרונו זאת אחרי כן, על כן כשהכבש רואה פעם אחר את הדוב תיכף יכיר שזה הוא הנושכו וזוכר את הכאב ומיד יברח מפניו, וזה לך האות שמרכיב את המוחשים בכח הזוכר שבו ג"כ, כי בריחת הכבש מן הזאב לא יוכיח מפני שיראתו אותו הוא בטבעו אף גם שלא ראה זאב מימיו ביראת העכבר את החתול, אמנם התברר ויוכח אמת על ידי הכבש בברחו מן הדוב שנשכו כבר:

ט תורה ח' תנינא אות וזו ועל ידי התפשטות הנבואה על ידי זה נתברר ונתתקן בחינת כח המדמה, בבחינת (הושע י"ב): "וביד הנביאים אדמו" כי עקר תקון וברור המדמה הוא כשהוא ביד הנביאים, וכשנתתקן המדמה, על ידי זה נתתקן האמונה האמתית דקדושה, ונתבטל אמונות כזביות. כי עקר האמונה תלויה בכח המדמה. כי במה שהשכל מבין אין שייך אמונה. ועקר אמונה היא רק במקום שהשכל נפסק ואינו מבין הדבר בשכלו, שם צריכים אמונה, וכשאנו מבין הדבר בשכלו, איננו נשאר רק בבחינת כח המדמה, ושם צריכים אמונה: נמצא שעקר האמונה היא בבחינת המדמה, ועל כן על ידי התפשטות הנבואה שעל ידי זה נתברר ונתתקן המדמה, על ידי זה נתתקן האמונה האמתית דקדושה כנ"ל. כי יש עשרה מדרגות נבואה (ד) והם כנגד עשרת הדברות, שהם בחינת עשרה מדרגות של נבואה. כמו שכתוב (דברים ה'): "פנים בפנים דבר ה' עמכם". דבר ה' זו נבואה, כמו שדרשו רבותינו, זכרונם לברכה (שבת קלח:). ועל כן על ידי נבואה שהוא בחינת עשרה מדרגות, בחינת עשרת הדברות, זוכין לאמונה בהש"ס יתברר; להאמין שהכל ברא ה' בעשרה מאמרות. נמצא שעקר תקון האמונה הקדושה היא על ידי בחינת רוח נבואה:

ועל ידי בחינת הרוח הקדוש שיש להמנהיג האמתי שהוא בחינת רוח נבואה, על ידי זה כל המתקדשים אליו נתחזק ונתתקן אצלם האמונה האמתית דקדושה. כי כל מי שזוכה להתקרב למנהיג האמתי, על ידי התקדשותו אליו נתתקן ונתברר אצלו בחינת המדמה, על ידי בחינת הרוח נבואה של המנהיג. כי עקר תקון המדמה הוא על ידי בחינת רוח נבואה כנ"ל, ועל ידי תקון המדמה נתתקן ונתברר האמונה הקדושה כנ"ל. על כן כל המתקדשים למנהיג אמתי, זוכין לאמונה ישרה דקדושה:

אבל באמת צריכים לחפש ולבקש מאד מאד אחר מנהיג אמתי כזה, וצריך לבקש מאד מהשם יתברר, שיזכה להתקרב למנהיג אמתי, כדי שיזכה לאמונה אמיתית בשלמות. כי כשמתקרבין, חס ושלום, למנהיג של שקר, על ידי זה באין, חס ושלום, לאמונות כזביות. כי מנהיג של שקר הוא בחינת נביא השקר, בחינת (מלכים א כ"ב): "רוח שקר" ועל ידי זה אדרבא, נתקלקל המדמה, ובאים לאמונות כזביות. כי עקר תקון האמונה היא על ידי בחינת רוח נבואה שיש להמנהיג האמתי, שעל ידי זה נתברר המדמה, ועל ידי זה נתתקן האמונה כנ"ל:

תורה קה

להעיר שעיך התיקון בתורה זו זה ע"י שמחדש דווקא, דהיינו לבד מהבנת הפשט, ולבד מהעיון, עיקר התיקון ע"י שבעין לומד לדמות מלתא למלתא כראוי עד שיוכל לחדש חדוש אמיתי.

שמעתי מאחד שהזהיר אותי שישתדל לעיין בתורתו [1]. לא ידוע למי הכוונה כאן אבל כעין זה מצינו^א שרבנו אמר לרבי אהרן הרב של ברסלב (קצת בלשון תוכחה) למה לא תקח את ספרי ותעיין בו היטב עד שיעלה על דעתך איזה קשיא, ואח"כ תוסיף ותעיין בו עד שתבין ותדע את התירוץ שע"ז. וראה בחיי מוהר"ן^ב שרבנו רצה שלכל אחד יהיה שיעור בקיאות ועיון גדול בספרו. מה הכוונה עיון נראה לבאר לאחר שקורא את התורה שוב ושוב לזכור סדר הדברים ומשתדל ומבין את הפשט, וגם מדקדק בכל מילה ומשפט מדוע נכתב דווקא באופן הזה ולא אחר. עוד מעיין למצא קושיא מניה וביה ומבחוץ ומעיין עד שמוצא לה תירוץ, תחילה מניה וביה ובדוחק ממקום אחר^ג. כי לשון התורות של רבנו כתובים בקיצור וברמז והקדמות^ד, כמו המשניות שא"א להבין את דיוקן אלא בדרך של קושיא ותירוץ בגמרא, כי התורות של רבנו לקח אותן ממקום גבוה ביותר^ה ועל כן הן מעט המכיל את המרובה, דהיינו שהיא רחבה מאד למעלה וצרה למטה^ו ובפרט היכן שהוא כתב ידו אפשר לדקדק כמו במקרא^ז. ובכל פעם שחזור ומעיין יכול למצא טעם חדש ונפלא^ח.

^א עיין ככ"י אור שיחות וספורים את מג הובא בחכמה ותבונה סימן ב' אות טו רבינו שאל את רבי אהרן תלמידו הרב של ברסלב למה לא תקח את ספרי ותעיין בו היטב עד שיעלה על דעתך איזה קשיא ואח"כ תוסיף ותעיין בו עד שתבין ותדע את התירוץ שע"ז.

^א **חכמה ותבונה** (לאברהם ב"ר נחמן) סימן ב' אות טז – הרב ז"ל מטשערין ששמע מאבי אביו הרב ר' אהרן ז"ל מברסלב שנכנס פ"א לרבינו ז"ל ואמר לו (קצת בלשון תוכחה) למה לא תקח את ספרי ותעיין בו היטב עד שיעלה על דעתך איזה קשיא, ואח"כ תוסיף ותעיין בו עד שתבין ותדע את התירוץ שע"ז, וכשמוע הרב את דבריו חזר לביתו ופתח את הספר ליקוטי מוהר"ן והתחיל לעיין בו עד שעלה על דעתו קשיא ופליאה בדבריו, ואח"כ הוסיף ללמוד ולעיין בו עד שעלה על דעתו התירוץ והתשובה שעל הקשיא הזאת. וחזר אח"כ לרבינו ז"ל ואמר לפניו את הקשיא והתירוץ. והוטבו דבריו בעיני רבינו ז"ל ואמר לו אני יודע מאחד שחיבר פירוש על הזוהר ולא ברוח הקודש, ואעפ"כ כיוון אל האמת, (כ"ז שמעתי מאיש אחד ששמע זאת מפי הרב ז"ל מטשערין ובצירוף כ"ז והנ"ל באות י"ב תבין גם כן ברוב ההכרח וחייב והסגולה שבלמוד העיון אשר בתורתו וגם בפשיטות ולא בדרך דרש. (ש"ס נ"ח סעי' מ"ג).

^ב **חיי מוהר"ן אות שמו** – ואמר שטוב לקבץ לעצמו שני שעורים ללמוד ספרי הקדושים, שעור אחד פשוט ללמוד במהירות הרבה מאד כדי שיהיה שגור בעל פה, ושעור אחד ללמוד בעיון גדול. כי יש עמקות גדול ונפלא בספרי. ועיין במקום אחר (שיחות הר"ן קלא קץ רצט-ריא) מזה מענין עצם העמקות הגדול שיש בתורתו הקדושה והנוראה מאד עד אין סוף ואין תכלית:

^ג **בתורות הארוכות קבע ראב"ן** כלל שכל תורה הקשיות שבה אפשר למצא בה בעצמה. אבל בתורות קצרות רואים בחוש שלרוב צריך לחפש במקום אחר, ודברי תורה עניים במקומם ועשירים במ"א.

^ד **שיחות הר"ן אות ר'** – אמר: כל התורה שלי היא כולה הקדמות (שפו):

חיי"מ שטט – ואמר שהמאמרים שכתב בעצמו גם הלשון לכו הוא מסגל מאד כי הם כללים:

^ט **חיי מוהר"ן שנג** – (יד) אמר שידוע כל הצדיקים שהיו מאד הראשון עד עכשיו מאיזה מקום היו, ומאיזה מקום הם אומרים תורה, ובאיזה מקום נשארו בשעת הסתלקותם והתחיל לחשב הבעל שם טוב זכרוננו לברכה מבינה, והמגיד זכרוננו לברכה מחכמה, אף על פי שבינה למטה מחכמה אף על פי כן היה אומר תורה מאותה הבינה שהיא למעלה מחכמה. רבי ברוך זכרוננו לברכה מבינה שהיא למטה מאותה החכמה, אבל אני אומר תורה וכו'. שמעתי פעם אחת שהתפאר בשבח גדלת תורתו, ואמר אז בתוך דברי התפארותו, הלא אני יודע מהיכן אני לוקח אותם. והמובן מדבריו ומתנועותיו הקדושים אז היה, שהוא לוקח תורתו ממקום גבוה ועליון מאד:

וראה שם אות שסא – (כב) שמעתי בשמו שאמר כבר שיש לו תורות בלי לבושים. פרוש, שאינו יכול להלביש אותה בשום לבוש. ואמר קרא אסמכתא בעלמא הוא, שסומך התורה על המקרא כמו שסומכין על איזה דבר וכו' כן התורה שלו גבוה מאד, עד שאינה יכולה להתלבש כי אם דרך אסמכתא בעלמא, והבן:

עוד ראה שם אות שסה – (כו) אמר, המעינים בספרי שיש להם שכל קצת סבורים שדרכי הקבלה של האר"י זכרוננו לברכה וכיוצא, מרמז גם כן בספרי. וחושבין זאת למעלה לספרי שנוגע עד לשם, והם אינם יודעים שהוא להפך. אדרבא גם דרכי הקבלה של הקדמונים זכרוננו לברכה נכלל גם כן בדבריו. ולא סים בפרוש רק היה מבאר פונתו ממילא. כלומר אבל פונתו בעצם תורתו גבוה למעלה למעלה יותר ויותר, רק שגם דבריהם הקדושים כלול גם כן בדברי תורתו: עכ"ל. וראה עוד שיחות הר"ן אות רג

^{טו} **ראה תורה רעט** – דע שיש שאומרים תורה מלמטה למעלה, והיא מלמטה רחבה מאד, שלמטה מרחיבין הדבר ומגדילין אותו מאד ולמעלה הוא קצר, והולך ומקצר ועולה עד שלמעלה מעלה הוא קצר מאד מאד, כי למעלה לא נשאר ממנה כלום, רק מעט מעט כי בודאי יש שם איזה ניצוץ הקדוש. אבל יש להפך שאומרים תורה מלמעלה למטה, ושם למעלה היא רחבה מאד מאד, וכל מה שיוֹרֶדֶת למטה מתקצרת ויוֹרֶדֶת, עד שלמטה היא קצרה מאד. והיא רק מעט מעט למטה, אבל למעלה היא רחבה מאד:

חיי מוהר"ן שס – (כא) אמר אני אומר לכם מתורתי כי אם הפסלת והיא נמוכה אלפי אלפים ורבי רבבות מדרגות מכפי מה שאני משיגה, ואיני יכול לומר נמוך יותר וכבר נרשם מזה במקום אחר: (ראה עוד בהקדמה לליקוטי מוהר"ן

^י **כנ"ל בחיי מוהר"ן סימן שטט וראה שם בסימן שסב** – ובפרט התורות שנכתבו בלשונו הקדושה בעצמו אמר שיכולים לדקדק בהם כמו במקרא, כי יש שם פנויות הרבה כי לפעמים הוא חוזר וכוף להדברים שנוקמה שהוא ללא צורך, ובאמת יש שם לדקדק בזה כי יש שם

ויראה לחדש בתורתו איזה דבר. דהיינו לבד מעצם הבנת הכתוב בפשט ועוד יותר ע"י העיון צווה אותו רבנו גם להבין עניין הדומה לעניין שעליו מדבר רבנו עפ"י ההקדמה של רבנו. **יט(כאשר הזהיר על זה לכמה וכמה מאנשיו).** לא ידוע למי הזהיר לחדש בתורתו אבל יש כמה שיחות²¹ שהזהיר לאנ"ש בכלליות לחדש בתורתו.

ואמר לו, אם תזכה לכווין אל תוכן כוונתי בתורתי מה טוב. ואפילו אם לא תוכל לכווין כוונתי. אעפ"כ טוב מאד כשזוכין לחדש איזה דבר בתורה. משמע שעצם הניסיון לדמות מלתא למלתא דהיינו להבין ע"פ ההקדמה שמבוארת בתורה של רבנו איזה עניין הדומה לה, הוא כבר תיקון גדול. **כי הוא תיקון גדול להרהורים** בדרך כלל הרהור הכוונה להרהור עבירת ניאוף/כא. **כי כל הרהורים באין ע"י כח המדמה** הכוונה למדמה שרבנו מדבר עליו בתורה כה **(כב)[כז]** שהוא שם של היצירה/כד, ונוראים מאד מאד. ואי אפשר לבאר זאת:

פנה גדולה. גם אמר שהתורות שנכתבו בלשונו הקדושה בעצמו מסגל כי הוא כלליות. ועקר הוא המוסר וההנהגות טובות ועצות טובות היוצא מהם מכל מאמר ומאמר, מלבד הנסתר שיש בהם וכו' וכו' כנ"ל ואי אפשר לבאר יותר בכתב כי אם כל חד בפנים מה דמשער בלבה:

^{יח} **חיי מוהר"ן שסב** – (כג) התורות והמאמרים שבספריו הקדושים הם כלליות, וכל מה שאתה מממש בהם אתה מוצא בהם טעם נפלא וחדש ומתוק לחך ונאמר עינים מאד, ויש בהם עמקות גדול בדרך פשט ובדרך סוד ונסתר. כי כל התורות יש בהם סודות נסתרים ונפלאים ונוראים מאד מאד. ואי אפשר לבאר זאת:

^{יח} מוהר"ן בתקפא

^כ **חיי מוהר"ן** – אות תקא (עח) לענין מעלת המחדש בתורה שהוא תקון גדול להרהורים כמבאר במקום אחר (בליקוטי תנינא סימן ק"ה). **אנכי שמעתי מפיו הקדוש כמה וכמה פעמים שהזהיר מאד לחדש בתורה.** ואמר שהוא תקון גדול מאד על העבר. ואמר שאפילו דבור אחד בשזוכין לחדש הוא גם כן טוב מאד, כי הוא תקון גדול מאד. גם אמר שהוא טובה לנשמת אבותיו שבבר נסתלקו. ואמר, כבר נתתי לכם כח המדמה כשר וטוב. ואתם רשאים לחדש בתורה. ואמר אתם יכולים להשיג בכח המדמה שלכם מה שאני יכול להשיג בשכל:

וראה עוד ששון שמחה אות זו.

^{כא} **והוא תיקון אפילו להרהור שגרם לו למקרה לילה כמבואר בשבט מוסר פרק מד** – ואני אומר לתקון קרי וזרע לבטלה אם תלמיד חכם הוא ירבה בתורה ויטריח מוחו לחדש חרושים בתורה תמיד תמורת מה שטרח מחשבתו לחשוב מחשבות וזרות לעקר הזרע מן המוחין ולהוציאו חוצה ונעשה רוצח בניו בידיו חוץ מהפגמים אחרים שעשה. **לכן לבנות מה שהרס יטריח מחשבתו שהוא במקום המוחין לחשוב מחשבות לחדש חידושי התורה שנקראים בנים ובונה בהם שמים חדשים שמים מחודשים.** ועל ידי כך הוא מחליש ומהתך צד הקליפות אשר נתעבה בחטאתו אשר חטא בהוצאת זרע לבטלה ומחיה בניו אשר המית בור מעשהו. **משום דחידושי התורה שמחדש בה נקראים בני הנפש** ונעשים נשמה להחיות כל אותם בניו שהמית בידיו. **ובלבד שכל מה שמחדש יהיה לשם שמים ובכוונה לתקן מה שעוות.** גם יזהר בעצמו מדברים בטלים שהם כזרע לבטלה כנודע ומעוררים העין שהוא בסוג שלו. וידאג תמיד על מה שעשה ויבכה ויתחנן לפני בוראו להעביר על עונו. וסימן זה יהיה בידך אשר קבלתי אותו מפי סופרים ומפי ספרים. שהעושה תשובה על עונו כל זמן שעון יעלה על זכרוננו ומרקד לפניו בידוע שעדיין לא נמחל וירבה בתשובה. אך כיון שנשכח ממנו ואינו עולה בזכרוננו ידע באמת שכבר נמחל לו שנתקבל תשובתו ועשה הקדוש ברוך הוא שישכח לבשר לו שנתקבל תשובתו ע"כ. **ולכן כל המחדש בתורה לתקן מה שעוות כמדובר יהיה הסימן הזה בידו אם עדיין עונו מרקד נגד עיניו ירבה לחדש חרושים בתורה עד שיבשרו לו מן השמים הסימן כמדובר.** **ונראה** שהכל תלוי כפי חוזק חשקת תשובתו ודבקותו בהקב"ה שימחול לו וכפי הצער והדאגה שלוקח בנפשו והטורח אשר טורח לחדש חידושי התורה נכנס קצת במדרגת רוחניות ובוהא בא לשכח הגופנית הגמור והמטונף ממעשהו זר והוא הסימן הנזכר ואז בודאי נמחל עונו ועליו נאמר לך אכול בשמחה את לחמך ושתה בלב טוב יינך כי כבר רצה אלהים את מעשיך. **ומצאתי** סיוע לדברי בירושלמי (סוף מס' ר"ה) דקאמר אמר הקדוש ברוך הוא כיון שקבלתם עליכם עול תורה מעלה אני עליכם כאלו לא חטאתם מימכם. (ועיין בתקונים תקון כ"ב גם ס"ה ע"א ועיין לעיל סוף פרק כ"ב). **ואל תקשה** מדוד דקאמר וחטאתי נגדי תמיד. שדוד כתב חטאו בכותלי ביתו לראותו ולזכור אותו תמיד כמו שכתוב בספר החסידים דעל זה נאמר וחטאתי נגדי תמיד ע"כ. ומדאצטריך לכותבו לזכרו מכלל שנשכח ממנו אלא מתוך חסידות התמיד להיות דואג כל ימיו אף על פי שנמחל כתבו לזכר. **ואם יהיה החוטא בעון זה עם הארץ** יטריח ויזיע לרדוף אחר המצות וירבה בגמילות חסדים בכל לבבו ובכל נפשו ויפנה כל מחשבותיו תמיד לחשוב מתי יבא מצוה לידי ואקיימנה. וישתדל בכל כחו להדריך בניו לתורה וישמש תלמידי חכמים כדי שיוכלו לחדש בתורה. ומה טוב ומה נעים אם מוציא מכיסו להחזיק ביד לומדי תורה ולעשות כובולן ויששכר אם יש יכולת בידו. ואם אין ידו משגת לזה יחזיק כפי השגת ידו אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין לבו לשמים. והנה על ידי כך מרבה בבני הנפש ונעשים נשמות להחיות הבנים אשר המית ומחליש ומהתך כח מן הסטרא אחרא כמדובר לעיל וסר עונו וחטאתו יכופר.

²² עיין ריש תורה כה צריך לצאת ממדמה לשכל ועי"ש בסוף התורה צריך לקרא ליצירה שם חדש מדמה ועיין ככבי אור חכמה ובינה אות לו שהכוונה לטדה שמניית של הסט"א שהתגברה נגד האור של רבינו שהשיג מדה שמניית שהיא בינה בשלימות. ועיין תורה ח' תנינא אות ו' שהאמונה והנבואה היא כפי ברור המדמה, ועי"ש אות ח' ע"כ צריך לבקש מאלו צדק אמיתי כי ע"י המהירות אליו מתכרך המדמה, ועיין תורה קל"ב (ול"ע אם הוא לזה"כ הרי שעידי להחזיק ל"כ כולל חסידים האמונה ונבואה אצל עיין ספר העקריות מאמר ג' סוף פ"ח ופ"ז) ונדרשות ה"ר דודו ח' שנואלה ככה המדמה היא מדרגת כל הנביאים לבד ממשה רבינו וכשהתחיל וזמנתה נאמן וזר לנבואה כלל מדרגה

^{כג} **תורה כה אות וא** כי צריך כל אדם להוציא את עצמו מהמדמה, ולעלות אל השכל. וכשנמשך אחר המדמה, זה בחינת שרירות לב, שהוא הולך אחר המדמה שכל. וכשיצא משרירות הלב, ומשבר לבו האבן זה בחינת 'שמיר', שעל ידו נכנע האבן, ואינו הולך אחר מאוות המדמיות, והולך אחר השכל: וכל זמן שלא הוציא שכלו אל הפעל שלא השתמש בשכלו עדין אז אצלו השכל בכח. אף על פי שבכח שבר המדמה, אז נתקומם תכונת שכלו. כי 'קשקש' קם, זה נופל' (במובא ברש"י ריש פרשה תולדות), אבל השכל עדין בכח. ואחר כך בשחוקר בשכלו ומשתמש בו, אזי השכל בפעל. וזה בחינת 'נפת צופים', בבחינת (שיר השירים ד'): 'נפת תטפנה שפתותיך' שהוציא מתיקות שכלו מכח אל הפעל.

וראה שם בסוף שכל התאוות הן מהמדמה^{כ"ה}, והביאור נראה כי דמיון פגום מצייר את הנראה לפי ההנאה שאפשר לקבל ממנו (כי זה מהות הרע להיות לוקח הפך צדיק חונן ונותן) על כן כשרואה מאכל לא רואה את התכלית האמיתית אלא את ההנאה שעכשיו אפשר לקבל ממנו וכך כשרואה אשה דמיונו מצייר לו מעשה זנות, ואפילו אם לא מעשה ממש אבל בדקות כל איזה התפעלות דקה היא מהדמיון הזה בהעלם^{כ"ו}.

וע"י שמחדשין איזה דבר בתורה, שזהו בחי' מדמה מילתא למילתא [כ"ז]/[כ"ח] נראה שתחילה ע"י לומד חדושים של צדיקים שמדמים מילתא למילתא בדמיון אמיתי^{כ"ט}, כגון בלקוטי הלכות שבכל הלכה מדמה את ההקדמה שלמד בתורה של רבנו להרבה עניינים הדומים לה. ע"י זוכה שמתברר אצלו המדמה ואזי גם לומד לדמות בעצמו, ולא שמיד מדמה בעצמו במדמה הלא מבורר שלו.

ע"י מתקנין פגם ההרהורים שבאין ע"י המדמה כנ"ל [ל']: בביאור הלקוטים על תורה נד מביא שיחה שרבנו אמר לאנ"ש כבר נתתי לכן ברור המדמה, ונראה כוונתו שכדרכו לפעול ע"י אמירת תורה/לא כגון שהיה ממשיך רפואה ע"י אמירת תורה/כ"ג, כך גם ע"י אמירת תורה נד/ל"ג שם מדבר מהמדמה שמתגבר ע"י לשון הרע והוא בהמיות, נראה שהמשיך על ידה רפואה למדמה של הלומד אותה.

^{כ"ד} **ראה סוף תורה כה** – אחר שאמר מאמר הנ"ל, ושם מכנה וקורא כל תאוות היצר הרע בשם כח המדמה. אמר אז: צריכין לקרא לו ולכנות לו שם אחר, הינו להפעל דבר והיצר הרע צריכין לקרות אותו בשם אחר, דהינו שלא לקרותו עוד בשם יצר הרע, רק בשם כח המדמה. ואמר זאת בדרך שחוק, אבל הבנתי שהיה לו בזה כונה שלמה, ולא זכיתי להבין פונתו בזה:

וראה כוכבי אור (לרבי אברהם בן נחמן) – חכמה ובינה אות לו – וידוע ליודעי חן שהם כנגד השבע מדות דסטרא אחרא, כי זה לעמת זה עשה אלקים כנגד שבע מדות הנמצאים בהקדשה כמובן כל זה בספרי אמת והנה עד הנה לא היה בעולם כי אם הארת השבע מדות האלה שהשיגו אותם השבעה רועים להמשיכם ולהאירם עלינו על כן לא היה כנגד זה כי אם שבעה כחות היצר הרע שהם בחינת שבעה שמות שיש לו אבל משבא אדמו"ר ז"ל לעולם, והתחיל להאיר ולהופיע עלינו המדה השמינית שהיא בינה עלאה, שהשיגה בתכלית השלמות שאין שלמות אחריו וכו', על כן זה לעמת זה גברה ועצמה מאד גם המדה השמינית של הסטרא אחרא שהיא בחינת מדמה, כי בינה דקדשה הוא בחינת מבין דבר מתוך דבר, וזה לעמת זה בינה דסטרא אחרא הוא בחינת מדמה דבר לדבר בשוא והבל:

^{כ"ה} **תורה כה** בהשמטות (שיף לאות א): 'ובחי אלקים רוח נשברה' ששכירת הדמיון הם הקרבות וכו' עין שם. וזה בחינת סמיכה על הקרבות, כי הקרבות מביאין מבהמות, שהם בחינת כח המדמה, כי הבהמה יש לה גם כן כח המדמה. וכשאדם הולך אחר המדמה שבלב, דהינו אחר תאוותיו, חס ושלום, שבאין מכח המדמה זהו מעשה בהמה ממש, כי גם הבהמה יש לה כח המדמה. ועל כן כשאדם חוטא, חס ושלום, וכל החטאים באין על ידי כח המדמה שמשם נמשכין כל התאוות, על כן הוא צריך להביא קרבן מבהמות, וצריך לסמוך עליו, ולהתודות כל חטאיו על הקרבן בשעת הסמיכה, ועל ידי זה נמשכין כל החטאים וכל כח המדמה על הבהמה, שהיא בחינת מדמה כנ"ל. ואחר כך: תכף לסמיכה שחטטה (ג). ושחטין הבהמה לקרבן, ועל ידי זה נכנע ונשבר המדמה:

^{כ"ו} **וכמו שאמר רבנו** שאצלו אין חילוק בין איש לאשה, אבל כשיש חילוק מצד איזה התפעלות דקה ביותר זה כבר פגם שגורם המדמה.

^{כ"ז} ברכות יט. ויבמות קט:

^{כ"ח} **ברכות דף יט. פרש"י** – **מדמה מילתא למילתא** – כל מקום שראה (רבי יהושע בן לוי) במתניתין שנחלק היחיד על הרבים מחלוקת גדולה, או אחד מן החכמים שמדבר קשה כנגד גדול הימנו אומר ראוי היה כאן נדוי (כמו במחלוקת של רבי אליעזר וחכמים בתנורו של עכנאי): (על כן אמר ריב"ל שבכ"ד מקומות ב"ד מנדין על כבוד הרב)

יבמות דף קט: (ביאור שוטנשטיין) – **ואיבעית אימא** – ואם תרצה אמור ש"התוקע עצמו לדבר הלכה" מדובר בדיינא דאית דיןא לקמיה – בדין שבא לפניו דין שיוורה בו, **וגמר הלכה** – והוא יודע הלכה הדומה במדה מסוימת למקרה שבא לפניו, ומכל מקום יש לחלק ביניהם, ומדמי מילתא למילתא – והוא מדמה דבר לדבר ולומד מההלכה ההיא למקרה שלפניו, **ואית ליה רבה** – ויש לו רב שהוא יכול לשאלו כיצד להורות, **ולא אזיל משאיל** – ואינו הולך ושואל אותו אלא סומך על סברתו. וזוהי הנהגה רעה שענשים עליה, **דאמר רבי שמואל בר נחמני** אמר רבי יוחנן: לעולם יראה דין עצמו, כאילו חרב מונחת לו בין יריכותיו, ויגיהם פתוחה לו מתחתיו.

^{כ"ט} **ראה כגון מה** שהתירו בשבת בישול בחמה וגזרו על תולדות חמה, ונחלקו למה דומה הקולטי חום בדוד שמש שלנו האם לחמה או תולדות חמה. וכן הרבה מציאותיות שהיו בימי חז"ל לדמות למציאות היום, כגון תנור וכירה שלהם לתנור וכירה שלנו. וכן מנורה שלהם למנורה של היום.

^{כ"י} עין חיי מוהר"ן סימן תקכא – כבר נתתי לכם מדמה כשר וטוב ואתם רשאים לחדש בתורה וכו' ע"ש. וע"ש שדברי מוהר"ן כאן בהמשך כתב גם שם באריכות יותר. ועין באה"ל תורה נד אות ד' בשם מוהר"ן שבתורה נד ח"א המשיך רבינו לאנשינו ובעיקר למוהר"ן מדמה ברור וזך.

^{כ"א} **חיי מוהר"ן שנד** – (טו) אמר הסור מרע שלי הוא חדוש נפלא, וגם העשה טוב שלי הוא נפלא מאד, כי אני עושה טוב הרבה באמת, והתורה שלי עושה הרבה מאד בעולם. כי על ידי התורה שלי נמשכין כל ההשפעות שבעולם. ודבר עם אחד, מה המשא ומתן שלך, עם חטים אתה נושא ונותן, גם זה נמשך על ידי התורה שלי....

^{כ"ב} **ראה מעשה בזה בחיי מוהר"ן** אות שצ – (נב) בלקוטי תנינא סימן ד', מה שמבאר שם מענין רפואת המכה ולכאורה אין פירוש לדברים הללו ומה ענינם במאמר זה. אמר המעתיק שמעתי מאנשי שלומנו שקדם שביעות הזה שנאמר בו המאמר הנ"ל חלה וכו' איש חשוב אחר מאנשי שלומנו בלארדיון, הינו שהיתה לו מכה גדולה בפי הטבעת רחמנא לצלן והיה חולה מאד. והרופאים משכו ידיהם ממנו כי אמרו שאינו יכול לחיות. כי אפלו אם תפתח המכה ותבקע, אז צריכין לנקות אותה ולהמשיך כל הלחות הרעה מתוכה, וכן שאר כל ההשתדלות הצריכין לרפואת המכה, וזה אי אפשר מחמת שהיא בתוך הפרפשתא ובדאי ימות. ובאו אנשי לארדיון על שביעות וספרו לרבנו זכר צדיק לברכה אודות כל הנ"ל: אחר כך שביעות אמר רבנו וזכרנו לברכה המאמר הנ"ל ושם מדבר מענין רפואת המכה בפרטיות. וכשאנו לביתם נודע להם שבשעה שאמר רבנו וזכרנו לברכה זה המאמר נבקעה המכה ותכף נקל לו רצה לומר מכאבו, ואחר איזה ימים נגמר רפואת המכה בשלמות. והכל אשר נראה לעינים פעמים אין מספר אשר כל הענינים שעברו בעולם, בפרט הענינים שעברו על אנשי שלומנו הכל היה נכלל בתוך דברי תורתו הקדושה. ועל ידי תורתו הקדושה המשיך רפואת ותקונים והמתקנות לכל הענינים שבעולם, בכלליות ובפרטיות ברוחניות ובגשמיות:

ל. **תורה נד אות וז** וצריך לשמור את העין מבח המדמה. ואפלו מי שהוא טוב עין, צריך לשמור מזה. כמו שאנו רואים, כי אפלו מי שיש לו ראייה יפה, יכול לטעות, על ידי שרואה מרחוק, ונדמה לו להפך מן האמת. על בן צריך שמירה יתרה לזה: והבחי המדמה בא על ידי לשון הרע, כי בח המדמה הוא בח הבהמיות, כי גם בהמה יש לה זה הבח המדמה. והמוציא דבה הוא נופל לבהמיות, ועל בן נתגבר עליו בח המדמה, שהוא בח הבהמיות. כי "מוציא דבה הוא כסיל" (משלי י). וכשהדעת נסתלק ממנו, נופל מאהבת השם יתברך, ונופל לאהבת הבהמיות. בבחינת (הושע ד): "כי אתה הדעת מאסת, ואמאסף מכהן ל". כהן, הינו בחינת (ישעיה מ"א): "אברהם אברהם". בחינת (תהלים ק"י): "אתה כהן", בחינת: "קמין הכהן" (ויקרא ה) (ז). ואז מתגבר עליו בח המדמה, שהוא בח הבהמיות. בבחינת (שם בהושע): "נדמו עמי מבלי הדעת", "נדמו", הינו בח המדמה:

שם אות וז וזה הבח המדמה, הוא מבקש תמיד כלי לשכון שם, ועל בן הוא מחזיר תמיד לשרות על פי שונה הלכות. ועל בן אם הם מחדשים דבר בתורה, הוא חדוש נאה ומתקבל (בלשון אשכנז גליון). כי הוא בא מבח המדמה, שהוא מדמה מלתא למלתא, אך שהרע שבו הוא יותר מהטוב. ואלו החדושים מיוקם לפרנסה, כי על ידי חדושי תורה נבראים שמנים וארץ, כמו שכתוב (ישעיה נ"א): "ולאמר לציון עמי אתה", אל תקרי עמי אלא עמי, מה אנא עבדי שמאי וארעא במלולי וכו' (כמו שכתוב בזהר בהקדמה דף ה). ועל ידי זה באים כל ההשפעות והברכות לעולם, כמו שכתוב (דברים כ"ח): "יפתח ה' לך את אוצרו הטוב את השמים וכו'". אך כשהחדושים הם על ידי בח המדמה, אזי נבראין רקיעין דשווא (בזהר שם). ועל ידם בא רעב לעולם. ואף שיש בהם גם כן טוב, שהם דברי תורה, שהם בחינת שבע. אך מחמת שהרע יותר מהטוב, על בן הרע גובר, והטוב נתבטל. בבחינת: "ולא נודע כי באו אל קרבנה" (בראשית מ"א). שמתגבר, חס ושלום, בחינת שבע שני הרעב על בחינת שבע שני השבע, שהוא בחינת התגברות הרע על הטוב. עד שאין נבר הטוב מפני הרע, בבחינת: "ולא נודע" וכו' כנ"ל:

ומה שמחזיר הבח המדמה לשרות על פי שונה הלכות, הוא מפני שהוא נברא בערב שבת בין השמשות, וקדש עליו היום, ולא נברא לו גוף, כמו שכתוב בזהר (בראשית דף מ"ז ומ"ח, ובפרשת תרומה דף קנ"ה): על פסוק: "אשר ברא אלקים לעשות" (ח). שמבאר שם, שהקלות שהם בחינת הבח המדמה, נבראו בערב שבת בין השמשות, ובתוך כך קדש עליו היום, ונשארו רוח בלא גוף וכו' עין שם. ועל בן זה הבח המדמה, שהוא בחינת הקלות, שהוא רוח בלא גוף, הוא מבקש לעצמו גוף לשרות בו. והולך אצל השוני הלכות, כי הם בוראים הכל בדברי תורתם. על בן הוא הולך ושוה אצלם, כדי שיהיה נברא לו גוף להתלבש בו על ידם:

וזה שכתוב (שם בפרשה הנ"ל) ועל השנות החלום, הינו מה שהחלום שהוא בחינת בח המדמה, השתדלותו לשרות על השונה הלכות. כי נכון הדבר מעם האלהים, וממהר האלהים לעשותו. זה בחינת: "אשר ברא אלקים לעשות" הנ"ל, שהיה נכון הכל ערב שבת בין השמשות, וקדש היום, ומהר אלקים לעשותו בלא גוף, ומחמת זה הוא מחזיר תמיד לשרות על השונה הלכות כנ"ל:

וזה, "חלום פרעה אחד הוא" (שם). הינו חלום פרעה, שהוא בחינת בח המדמה, בח בטל, כמו שכתוב (שמות ה): "תפריעו את העם". הוא בא מאחר, הינו מאהבה, ופי אחד הוא בחינת אהבה במבאר (ט) כנ"ל:

נמצא על ידי הסתלקות הדעת, שבא על ידי לשון הרע, שהוא בחינת: "מוציא דבה הוא כסיל", דהינו שנסתלק ממנו הדעת. על ידי זה נופל מאהבת השם יתברך, לאהבות הבהמיות. ואז מתגבר עליו בח המדמה, שהוא בח הבהמיות. ועל ידי הבח המדמה, נפגם הזכרון ונופל לשכחה:

ועתה בוא וראה, מה טוב ומה נעים עתה קשר כל המקרא הזה, "נדמו עמי" וכו' הנ"ל. וזהו, נדמו עמי מבלי הדעת. שעל ידי פגם הדעת, מתגבר בח המדמה כנ"ל. וזהו, כי אתה הדעת מאסת ואמאסף מכהן ל. כי על ידי פגם הדעת, נופל מאהבות וקדשה, שהם בחינת כהן כנ"ל. ואז מתגבר עליו הבח המדמה, בחינת "נדמו עמי" וכו' כנ"ל. וזהו ששים שם בפסוק זה, ותשכח תורת אלקיך. ותשכח ודאי, כי על ידי פגם הדעת, שעל ידי זה מתגבר הבח המדמה, על ידי זה נפגם הזכרון ובא לשכחה כנ"ל. וזהו, אשכח בניך גם אני. כי על ידי שפוגם בזכרון ונופל לשכחה, על ידי זה אין לו בן זכר, כמו שמוזכר לעיל לענין אבשלום, שלא זכה לבן זכר מחמת זה שפגם בזכרון כנ"ל. וזהו: "אשכח בניך גם אני" כנ"ל:

ועל בן גזר פרעה על הוֹכְרִים דיקא, כי פרעה הוא בחינת הבח המדמה, שהוא בח בטל כנ"ל. שהוא מתגבר על הזכרון, שהוא בחינת בן זכר כנ"ל. כי בח המדמה בשמתגבר, חס ושלום, הוא פוגם ומבטל, חס ושלום, את הזכרון כנ"ל. וזהו, (שמות א): "ויצו פרעה וכו' כל הבן הילוד היארה תשליכהו". "היארה" דיקא, כי יאור מצרים, זה פישון (כמוזכר בפרש"י פרשת בראשית). הינו בחינת פי שונה הלכות (זהר בראשית כ" ע"ב ובתקון נ"ה), ששם שונה הבח המדמה כנ"ל. הינו שרצה לפגם הזכרון, שהוא בחינת בן זכר, על ידי הבח המדמה, השורה על פי שונה הלכות כנ"ל:

ולהכניע הבח המדמה, הוא על ידי בחינת יד, בחינת (הושע י"ב): "ביד הנביאים אדמה". ויד, הינו בחינת שמחה, בחינת (דברים י"ב): "ושמחתם בכל משלח ידכם". וזה בחינת כלי זמר שמנגנין ביד, שעל ידי זה שורה הנבואה על הנביאים כמו שכתוב (מלכים ב ג): "קחו לי מנגן" וכו'. כי הכלי הוא התאספות הרוח, והוא מערב טוב ורע. כי יש עצבות רוח, רוח נבאה (י). רוח רעה, כנאמר בשאול (שמואל א ט"ז): "בבעתו רוח רעה". ויש רוח טובה, כמו שכתוב (תהלים קמ"ג): "רוחך טובה תנחני בארץ מישור". והוא בחינת רוח נבואה, רוח הקדש: אך כשהוא מערב טוב ורע, אינו יכול לקבל נבואות אמת.

ועל בן כתוב בשאול (שמואל א י"א): "וינתבא וכו' ויפל ערם", ופרש רש"י: "לשון משגע". כי היה מערב ברוח שטות, עצבות רוח. וזה שמנגן ביד על הכלי, הוא מקבץ ומלקט ביד את הרוח טובה, רוח נבואה, מתוך עצבות רוח. וצריך להיות יודע נגן, שידע לקבץ וללקט ולמצא חלקי הרוח אחת לאחת, כדי לבנות הנגון, הינו השמחה. הינו לבנות הרוח טובה, רוח נבואה, שהוא הקף עצבות רוח. כי צריך לעלות ולירד בידו על הכלי שמנגן, כדי לבנות לבנות השמחה בשלימות:

וכשהנביא שומע זה הנגון מהידע נגן, אזי מקבל ממנו רוח נבואה, שקבץ זה בידו מתוך העצבות רוח. וזה: "ונגן בידו וטוב לך" (שם בשמואל א י"ט). "וטוב לך" דיקא, שמלקט ומצורף הטוב מתוך הרע. ועקר התקצוצות ונגון הרוח נבואה, הוא על ידי היד. כי שם פקדונות הרוחות, כמו שכתוב (תהלים ל"א): "בידך אפקיד רוחי", וכמו שכתוב (איוב י"ב): "אשר בידו נפש כל חי ורוח כל בשר איש". וזה (שם במלכים): "ויהי כנגן המנגן ויהי עליו יד ה'":

נמצא על ידי שמנגן ביד על הכלי זמר, על ידי זה מברר הרוח טובה מן הרוח רעה, שזהו בחינת רוח נבואה כנ"ל. וכל זה הוא בחינת הכניעת המדמה, שהוא בחינת הרוח רעה, רוח שטות, שרוצה לפגם ולבלבל את בחינת הרוח טובה, רוח נבואה. והוא נכנע ונתבטל, על ידי השמחה הנבאה על ידי המנגן ביד כנ"ל. כי עקר התגברות המדמה הוא על ידי עצבות, כי המדמה הוא בחינת עצבות רוח, רוח נבאה, רוח רעה, שהוא מבלבל את הרוח טובה, רוח נבואה, שהוא בחינת זכרון הנ"ל, בחינת לאדבקא מחשבתא בעלמא דאיתי הנ"ל. ועל בן אין

גם אנכי בעצמי שמעתי מפיו הק' כמה וכמה פעמים, שהזהיר מאד לחדש בתורה. ואמר שהוא תיקון גדול מאד מאד על העבר.

ואמר שאפי' דיבור א' לבד כשזוכין לחדש הוא ג"כ טוב מאד. כי הוא תיקון גדול מאד :

גם אמר שהוא טובה לנשמת אבותיו שכבר נסתלקו (ל'): כמבואר בזוהר/לה' כשאדם מחדש חדוש אמיתי אזי הצדיקים יורדים מג"ע עליו ונושקים ראשו של אבי המחודש והרבה כבוד על כבוד, ועטרה על עטרה מעטרים לאביו של אותו האדם שם בגן עדן.

יכולין לקבל רוח נבואה, רוח הקדש, כי אם על ידי שמחה, שהוא בחינת מנגן ביד, כמו שכתוב: "והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד ה'", בחינת: "ונגן בידו וטוב לה' וכו' כנ"ל:

וזה המנגן צריך שיהיה יודע נגן כנ"ל. גם צריך שיהיה הפלי בשלמות, כדי שלא תצא כל הרוח המערב טוב ורע בבת אחת. ועל כן צריך שיהיה יודע נגן, וגם שיהיה הפלי שמנגנין עליה שלם. כדי שיוכל לברר ולכונן הנגון בשלמות כראוי, שהוא בחינת מה שמברר הרוח טובה, שהוא בחינת שמחה, בחינת רוח נבואה. מן העצבות רוח, שהוא רוח רעה כנ"ל. כי כשאין הפלי שלם, או שאינו יודע נגן, ואינו יודע לעלות ולירד בידו, לברר הרוח טובה מן הרוח רעה, עליו נאמר (משלי כ"ט): "כל רוחו יוציא כסיל", דהיינו שמוציא כל הרוח בבת אחת. ואזי בודאי אין נבנה הנגון. כי עקר נעימת הנגון, נעשה על ידי ברור הרוח (שהוא האויר שממש הקול, בידוע לחכמי הנגינה). הינו שעקר בחינת הנגון, הוא על ידי ברור הרוח טובה מן הרוח רעה. וכשיוצא כל הרוח בבת אחת, יוצא כמו שהוא מערב טוב ורע, ואזי אין נבנה הנגון והשמחה, ואין נכנע המדמה:

וזה בחינת (תהלים קמ"ו): "תצא רוחו ושוב לאדמתו". "לאדמתו", הינו בחינת המדמה. הינו כשיוצא כל הרוח, אזי חוזר ושב אל המדמה. כי לא נכנע המדמה, מאחר שאינו יכול ללקט ולברר הרוח טובה, ויוצא כל הרוח המערב טוב ורע. אבל כשיש לו בחינת יד הנ"ל, המלקט ומברר בחינת הרוח טובה מן הרוח רעה. אזי מכניע המדמה, בבחינת: "ובידי הנביאים אדמה" כנ"ל. כי עקר בחינת הנבואה, הוא מבחינת היד הנ"ל, שמברר הרוח טובה מן הרוח רעה. ועל ידי זה מכניע המדמה, שהוא בחינת רוח רעה המערב ברוח טובה כנ"ל:

וזה שכתוב (משלי ל'): "מי עלה שמים וירד, מי אסף רוח בחפניו, מי צרר מים בשמלה, מי הקים כל אפסי ארץ." מי עלה שמים וירד, זה בחינת המנגן. כי זה המנגן, הוא עולה ויורד בנגינה. כי צריך לעלות ולירד במדת הנגינה, כדי לקבץ הרוח: וזה, מי אסף רוח בחפניו. בחפניו ממש, שהם הידים, כי שם שרש הרוח כנ"ל. שעקר בחינת הרוח הוא בידיים, ששם פקדונות הרוחות כנ"ל: וזה, מי צרר מים בשמלה. מים, בחינת לב כמו שכתוב (איכה ב'): "שפכי כמים לברך". הינו שעל ידי זה שמלקט הרוח, הוא צורר מים בשמלה, ששומר הלב שלא ישלט עליו המדמה:

וזה מי הקים כל אפסי ארץ. שעל ידי זה הוא מקים בחינת רגלין המלבש בזה העולם. "אפסי", בחינת רגלין, כמו שכתוב (יחזקאל מ"ז): "ויעברני מי אפסים". כי על ידי נגון ביד הנ"ל, על ידי זה נכנע המדמה. ואזי זוכה לזכרון הנ"ל, שהוא בחינת מה שיוצא להבין כל הרמזים שיש בכל דבר שבעולם, שהם בחינת חיות אלקות, בחינת רגלי הקדשה, המלבשים בכל הדברים שבעולם כנ"ל. וזהו: "מי הקים כל אפסי ארץ", שמעלה ומקם בחינת רגלי הקדשה המלבשין בזה העולם כנ"ל:

^ל עיין זוהר פרשת שלח דף קעא. וקעד. ובזוהר חדש רות [דף קג]. עיין קב הישר פרק לה. ולק"ה חדש ג' יג.

לה זוהר שלח דף קעא. – אי חסידא קדישא הוי חסיד הקדוש, כמה חדות על חדות אלוהי ונבואה גו בני מתיבתי כמה שמחה על שמחה נתוספה בין בני הישיבה על ידי זה הילד, כי מחמת סודות התורה שאמר נתוספה שמחה לכל הצדיקים בני הישיבה, כי על ידי חידושי התורה של צדיק חדש הבא ביניהם, מחדשים חופתם לכבוד, עשירין ושבע טעמי דאורייתא אמר ההוא ינבוא כ"ז טעמים בתורה אמר אותו הילד, ושבעין פתרינ אעטרה לאבוא בההוא יומא ושבעים כתרין העטירו לאביו באותו היום, נבאה חוליקיה מאן דזכי למילף לבריה אשרי חלקו מי שזכה ללמד תורה לבנו, אמר רבי שמעון שאל מן השליח, לא זכה אבוא למילף ליה והלא אביו לא זכה ללמד אותו, אמר לו השליח, אבוא שבק אביו השאיר מנכסיו כדי שבנו יוכל ללמוד תורה.

זוהר שלח דף קעד. – ואמר עוד השליח לרבי שמעון תו שמענא בוצינא (דף קעד ע"א) קדישא עוד שמעתי מאור הקדוש, כדכמה יקר על יקר ועטרה על עטרה מעטרת לאבוא דההוא בר נש תמן כי כמה כבוד על כבוד, ועטרה על עטרה מעטרים לאביו של אותו האדם שם בגן עדן, בשעתא דאמר קדישא בריך הוא אתנכשו למשמע חדושה ומלין חתני דאורייתא משמיה דפלוני בר פלוני בשעה שהקב"ה אומר לפמליא שלו התאספו לשמוע חידושים ודברי תורה שאומרים משם פלוני בן פלוני, שאז מוכיז הקב"ה את שם אביו, לכן מעטרים אותו בעטרה עליונה, כמה אינו דנשקין על רישיה כמה צדיקים הם שנושקים על ראשו של אבי המחודש, כמה צדיקייא מעטרינ ליה כד נחתין וכמה צדיקים מעטרים אותו כשירידים מגן עדן העליון, וכאה חוליקיהון דכל אינון דמשתדלין באורייתא יומא דשבתא משאר יומין אשרי חלקיהם של כל אותם שעוסקים בתורה ביום השבת יותר משאר ימים, כי כמו שקדושת השבת גדולה קדושתה משאר הימים, כן העוסק בתורה בשבת מעלתו יותר גדולה על מה שעוסק בתורה בשאר הימים. (מנפיש) כתב האריז"ל (בלקוטי תורה פ' יתרו ח"ל), כד את אביך, הגה סמן מלוא וז לשבת, והוא כי חייב לחדש דברי תורה בשבת, וכשכונן מחדש דברי תורה, מעטרינ את האב דעטרתו דעולם הבא, לזה סמן (כבוד אב ואם לשבת), שהיה לזה אביו ואמו, יסור דיום השבת ויחדש דברי תורה, וזה כבוד האמת, עכ"ל. עוד כתב האריז"ל (בס' הפסוקים פ' יתרו ח"ל), גם ירמוז למה שכתוב דבר צפ"ל, כשאל מחדש דברי תורה דעולם הזה דיום השבת, מעטרים לאביו כמה עטרות דעולם הבא, וזה זכור את יום השבת לקדשו, לחדש בו דברי תורה, ועל ידי כן תגרום לרעטיר עטמות לאביו ולכבוד דעולם הבא, ולכן סמין ליה כד את אביך, עכ"ל.

זוהר חדש מדרש רות דף קג. – ומביא על זה עובדא איך שאפשר לתקן נשמות הנענשות בגיהנם, ואמר כי רבי זמירא נפק לחקל אונו רבי זמירא יצא לשדה של עיר אונו, חמא באינון בקיעין קרטינוא קומטרי שלהובי דסלקין ראה באותם הבקעים משאת שלחבת אש שעולה משם, ארפינ אודניו ושמע קלין הטא את אונו ושמע קולות של בני אדם, אמר ליה ההוא ערבאה אמר לו אותו הערבי שהיה שם בשדה, זיל בהדי ואראא לה פליאן טמירין מפני נשא לך עמי ואראה לך פליאות הנעלמים מבני אדם, אזל עמיה אחורי טינרא הלך עמו אחורי הסלע, וחמא בקיעין אחרין וראה בקעים אחרים, ושלחובין סלקין לעלא ושלחבות עולות משם למעלה, שמעו קלין אחרין ושמעו יוצאים משם קולות אחרים, אמר ליה הערבי לרבי זמירא, ארפינ אודניו הקא הטא אוניך כאן, ארפינ אודניו הטא את אונו ושמע קלין דאמרין ווי ווי ושמע קולות שאומרים אי אוי, אמר רבי זמירא, ודאי הא אתר חד מאינון דוכתי דגינהם הקא ודאי מקום אחד מהמקומות של הגיהנם הוא כאן.

וממשיך ואמר כי ועבר ההוא ערבאה ואשתארא הוא עבר והלך לו אותו הערבי לדרכו ונשאר הוא לבדו, אדהכי גחין גו דוכתא אחרא בתוך כך כפף את עצמו בתוך מקום אחר, וחמא חד בר נש דהיה רמי קלין וראה אדם אחד שהיה צועק ומרים קולות, והו נטלין ליה והיו לוקחים אותו, ואעלין ליה לעומקא דמדורא אחרין והיו מכניסים אותו לעומק מדור אחר, ואתכסאי ולא חמי יתיר ונתכסה מרבי זמירא ולא ראה אותו יותר.

עד כאן ביאור חברותא לתורה קה תנינא

אדמך נרדם רבי זמירא, וחמא בחלמא ההוא גברא וראה בחלום לאותו האיש, אמר ליה מאן את שאל ממנו מי אתה, אמר ליה יודאי חייבא אנא אמר לו אני יהודי רשע, דלא שבקנא בישין וחטאין בעלמא דלא עבדנא שלא השארתי מעשים רעים וחטאים שבעולם שלא עשיתי, אמר ליה בגו חלמא אמר לו בתוך החלום, מה שמך, אמר ליה לא ידענא אמר האיש אין אני יודע את שמי, דחייבי גיהנם לא דכרין שמיהו כי רשעי גיהנם אינם זוכרים את שמם.

מובא בהגהות רבינו עובדיה (נפשו לנאשונה שנת חנוה, והכנסו על ידי המדפוסים בנפח בלחוד רש"י), על הפסוק (מכה ו ט), ותושיה יראה שמך, וז"ל מכאן שכל מי שאומר בכל יום מקרא המתחיל ומסיים כמו שמתחיל ומסיים שמו, התורה מצינו מגיהנם.

אמר ליה שאל ממנו רבי זמירא, שמא דדוכתך מהו מהו שם מקום עירך, אמר ליה הרשע, בגלילא עילאה קצבא הוינא הייתי קצב בגליל העליון, ומגו בישין סגיאין דעבדנא התם ומחמת רעות רבות שעשיתי שם, דיינין לההוא בר נש תלתא זמנין ביממא ותלתא זמנין בלילא דנים אותי ג' פעמים ביום וג' פעמים בלילה, אמר ליה שאל ממנו רבי זמירא, וגברא שבקת האם השארת בן בעולם, אמר ליה הרשע, אין השארתי בן.

קם מתמן קם רבי זמירא משם, ואזל ליה לגלילא עילאה והלך לו לגליל העליון, שמע קול ינוקא דהוה אמר שמע קול ילד אחד שאמר אם תבקשנה כספך וכמטמנים תחפשנה אז תבין יראת יהוה והבין מזה שמרמזים לו מן השמים שיחפש אחר הבן של הקצב וימצא אותו, אזל לבי מדרשא אחרא הלך לבית מדרש אחר, שמע קול ינוקא אחרא דהוה אמר שמע קול של ילד אחר שהיה אומר בקשו צדק בקשו ענוה אולי תסרתו וגומר גם מזה הפסוק הבין שצריך לחפש אחר בן הקצב.

(ס"ג נג"ל) אזל וחפש אתריה דההוא גברא רשע הלך וחפש את מקומו של אותו אדם רשע, ולחד ינוקא קא שאיל ושאל לילד אחד אם היה מכיר לאדם ההוא, אמר ליה הילד, רבי, תיתי כך וכך לההוא גברא יבא עונש כך וכך לאותו האדם, דלא שבק בישין וחטאין בעלמא דלא עבד שלא הגיה מעשים רעים וחטאים בעולם שלא עשאו, כך וכך תהא לההוא גברא רשע כך וכך עונש יבא על אותו הרשע, ולההוא מניקתה דייקא ליה ולמניקת שהניקה אותו.

אמר ליה שאל רבי זמירא להילד ברא שבק בעלמא האם השאיר אותו הרשע בן בעולם, אמר ליה הילד הן, חד ברא שבק בן השאיר בן אחד, והוא רשע כאביו והא רשע כאביו, ואיהו ינוקא דאזיל בבי מטבחא והוא ילד ההולך לבית המטבחיים, חפש אבתריה חיפש רבי זמירא אחריו, ונטיל ליה ולקח אותו אצלו, ולעי ליה באורייתא ולימד לו תורה, עד דאזליף ליה מקרא וצלותא וקריאת שמע עד שלמדו אותו מקרא ולהתפלל ולקרות קריאת שמע, לבתר אזליף ליה ואחר כך למד לו משנה ותלמוד והגדות, עד דאתחכם יתיר עד שנתחכם ביותר והיינו רבי נחום הפקולי.

אמאי קרו ליה הפקולי למה קראו לו פקולי, כמה דאת אמר על שם מה שנאמר פקו פליליה (פקו ענין הוצאה, פליליה הוא ענין דין ומשפט כמו (פ"ט ט"ז) ופלו אלמים), דהיינו דאפיק לאביו מן דינא דההוא עלמא שהוציא את אביו מדין של עולם העליון, וכמה חכימי דרא דנפקו מיניה, אקרו פקולי וכמה חכמי הדור שיצאו ממנו, וכולם נקראים "פקולי", (ממוכא במ"י מנלה דף יז ע"ב, שמעון הפקולי הסדיר ח"י כרכות לפני רבן גמליאל).

ההוא גברא אתי ליה בחלמא האיש ההוא בא בחלום לרבי זמירא, ואמר ליה, רבי, כמה דאנת נחמת לי כמו שאתה נחמת אותי, פן ינחם הקדוש ברוך הוא אותך, דהא מן יומא דידע בני פסוק חד כי מן היום שבני ידע פסוק אחד, פקו לי מן דינאי הוציאו אותי מן דין הקשה שדנו אותי, פיון דקרא קריאת שמע, סלקו דינאי בין ביממא בין בלילא זמנא חד כיון שקרא קריאת שמע העלו את דיני בין ביום ובין בלילה, ודנו אותי רק פעם אחת, פיון דקרי ביה רב כיון שקרא פסוק בבית הרב, אעברו דינאי מכל וכל העבירו וביטלו את דיני לגמרי.

יומא דאתחכים וקרו ליה רבי ביום שנתחכם וקראו אותו רבי, אתקינו כורסי בין צדיקייא בגינתא דערן התקינו את כסאי בין הצדיקים שבגן עדן, ובכל יומא ויומא דאתחדשא אורייתא בשמיה ובכל יום ויום שנתחדש תורה בשמו, מעטרין לי בעיטרא עילאה דצדיקים מתעטרין מעטרים אותי בעטרה עליונה שהצדיקים מתעטרים בה, והוסיף אותו האיש ואמר לרבי זמירא בגינה זכינא לכל האי יקר בשבילך זכיתי לכל הכבוד הזה.

ומסיק בעל המאמר את העובדא ואמר ונאא איהו חולקיה מאן דשבק ברא דלעי בתורה בהאי עלמא אשרי חלקו מי שהשאר בן בעולם הזה שעוסק בתורה. אמר רבי חייא בר אבא, כהאי גוונא אירע ליה לרבי עקיבא כעין מעשה זה קרה לרבי עקיבא עם איזה איש שדנו אותו בגיהנם והציל אותו על ידי שלימד תורה לבנו.

ספר קב הישר – פרק לה – כבר נתפשט המנהג ברב תפוצות ישראל, להתענות ביום שמת בו אביו או אמו מידי שנה, שקורין 'אר-צייט' משעמים ידועים. עין בספר נשמת חיים, משום דריע מזלא של אותו יום. אי נמי דיש קצת דין לאביו או לאמו באותו יום תמיד, ואמירת הקדוש והתענית מועיל להציל ממקצת הדין הזה. אמנם לא די בזה לבד, אלא יראא למצא לעשות טוב ביום הנזכר לעיל: אם הוא בעל תורה, יראא לחדש בו איזה דבר בתורה, או יש תועלת גדול לאביו ולאמו; ואף בשאר ימות השנה, כשהבן מחדש איזה חודש תורה לשמה, אז הבן משמח אביו ואמו, ומעטרין לאביו ואמו בכמה עטורין. ומי שזוכה, שנתן בתו לתלמיד חכם, וכשחננו הוא מחדש איזה דברי תורה לאמתו, אזי מתעטרין לחמיו וחמותו גם בן בכמה עטורין.

לקוטי הלכות י"ד הלכות חדש הלכה ג אות יג. וזה בחינת מה שנהגין להתענות ביום שמת בו אביו ואמו (ארח חיים סימן תקסח) – כדי שתעלה למעלה נפשותם על ידי התענית של בנייהם, כי על ידי התענית הוא התעלות הנפש כנ"ל, כי 'ברא מזבחה אבא' (סנהדרין קד.) , על פן על ידי שבניהם מתענין ומכניעין הגוף לגבי הנפש – על ידי זה עולה נפש אביהם ואמם למעלה למעלה. ועל פן לומדין תורה בשבילם, כי התורה היא הנפש, כמבאר במאמר הנ"ל. וכל התורה שבניהם לומדים ומגלין בעולם – על ידי זה עולה ונתגלה אור נפשותם ביותר, ועל ידי זה נתעלה נפש אביהם ואמם שהולידו אותם, וכמוכין בסוף המאמר הנ"ל על דברי רבוחינו ז"ל (סנהדרין צו.). 'הזהירו בכני עם הארץ שמהם תצא תורה', כי יש להם נפשות יקרות מאד, ואין אנו יודעים דרך תפארתם אלא על ידי תורתם וכו'. וזה בחינת הנר שמדליקין בשבילם, כי הנפש היא בחינת אור כנ"ל, וגם התורה נקראת 'אור', כמו שכתוב (משלי כ, כז): 'נר ה' נשמת אדם' וכו', וכתוב (שם ו, כג): 'כי נר מצוה ותורה אור', הינו בחינת התעלות הנפש מחשך לאור וכו', כנ"ל.